

Miesto činu 2014

Tento príspevok vznikol ako podnet na otvorenie diskusie o perspektíve vývoja nedávno inovovanej súťaže „Miesto činu“. Na základe návrhu mjr. JUDr. Daniela Čechvalu, zástupcu riaditeľa odboru pátrania a kriminalisticko-technických činností Úradu kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru v Bratislave bola v roku 2013 inovovaná a obnovená súťaž, ktorá má už dávnejšie historické korene. Nie je len bezprostrednou reakciou na podnet potreby rozvoja kriminalistiky a práce na mieste činu, ale je pokusom o otvorenie diskusie na tému zvyčajne odsúvanú na okraj inštitucionalizovaných policajných záujmov, ale aj záujmu kriminalistiky a právneho systému v Slovenskej republike. Dôvodov je zaiste viacej.

Záujem novinárov, ale aj popularita u bežných občanov a sláva kriminálnych seriálov prezentuje populárny prístup k obhliadke a práci na mieste činu. Pre policajného manažéra v oblasti vyšetrovania i výkonného policajta by to ale mali byť len sekundárne znaky jeho úspešnosti, hoci propagácii a prezentácii výsledkov je tiež dôležité venovať pozornosť. Občana zaujímajú závažné a publikované kriminálne aktivity do tej miery že si o nich prečíta, ale spôsob a úspešnosť riešenia jeho aktuálnych problémov s kriminálnym prostredím je každodenná realita jeho života. Bezprostredne ho obťažuje, ovplyvňuje i pôsobí na jeho vnímanie a hodnotenie polície a štátneho aparátu, každá takáto aktivita polície a osobitne kvalitne a úspešne vykonaná obhliadka miesta činu. Tento význam ale nedáva súčasné hodnotenie policajnej práce súvisiacej so spracovávaním alebo riešením problémov kriminalistických metód a vyšetrovacích úkonov a konania o nich v celom rozsahu.

Táto realita podnietila organizátorov súťaže k naznačeniu možnosti rozvoja kriminalistických a súvisiacich znalostí, ako aj ich preverovania a podpory a netypických možností, ako tento problém riešiť.

Analýza súčasného stavu

Obhliadka, ktorá je jednou z metód kriminalistiky, má svoje miesto v kriminalistickej taktike. Podľa nášho názoru je dôležité, aby čitatelia, ktorí nemajú poznatky v tejto oblasti, porozumeli systému kriminalistiky a rozdeleniu kriminalistický stôp. Systém kriminalistiky v súčasnosti rozdeľujeme na kriminalistickú techniku a kriminalistickú taktiku. Predmetom kriminalistickej techniky je skúmanie látkových stôp, ktorých vznik sa spája s odrazom v látkovom prejave hmotných objektov a prejaví sa ako zmena v látkovom objekte odrážanom i odrážajúcom kriminálnu aktivitu. Predmetom kriminalistickej taktiky je aj skúmanie kriminalistických stôp, ale pri porovnaní názorov jednotlivých autorov dospejeme k rozličným stanoviskám. Podľa Meteňka, ale aj iných autorov je „predmetom skúmania kriminalistickej taktiky skúmanie znakov materiálnych kriminalistických stôp pamäťových, ale i látkových, ktoré vznikajú procesom kriminalisticky relevantej udalosti.“¹

Podľa Krajníka a Strausa je „kriminalistická taktika samostatným systémom kriminalistiky, ktorá poskytuje vedecké metódy na skúmanie **predovšetkým** pamäťových kriminalistických stôp.“² Podľa Meteňka základ kriminalistickej taktiky predstavuje predmet a objekt. Pod objektom kriminalistickej taktiky chápe kriminalistické stopy skúmané metódami kriminalistickej taktiky. V poslednej učebnici kriminalistickej taktiky, ktorá bola vydaná v roku 2013, sa uvádza, že do systému kriminalisticko-taktickej stopy patria stopy **pamäťové**, ale aj **vecné stopy** a tie **látkove stopy**, ktoré sú skúmané metódami kriminalistickej taktiky.³

1 METENKO, J., a kol. 2012. *Kriminalistická taktika*, s. 19.

2 KRAJNÍK, V., STRAUS, J., a kol. 2000. *Kriminalistická taktika*, s. 9.

3 METEŇKO, J., BAČÍKOVÁ, I., SAMEK, M. 2012. *Kriminalistická taktika*.

Nás bude v koncepcii zaujímať najmä problém kriminalistickej obhliadky, ktorá by mala tvoriť základnú a primárnu metódu objektívneho poznávania kriminalistických stôp každého druhu. „Obhliadka je špecifická metóda kriminalistického skúmania, ktorou sa bezprostredným pozorovaním vyhľadávajú, predbežne skúmajú a zaisťujú kriminalistické a iné stopy, zisťuje, skúma, hodnotí a dokumentuje stav materiálneho prostredia, ako aj iných významných objektov majúcich vzťah k objasňovanej udalosti s cieľom zistiť celkovú situáciu a informácie slúžiace na poznanie objektívnej pravdy o kriminalisticky relevantnej udalosti, ako aj vzťahy medzi nimi a iné podstatné okolnosti.“⁴ Kriminalisticko-taktické metódy, kam zaraďujeme aj obhliadku, majú nezanedbateľný význam v poznávaní kriminalisticko-relevantnej udalosti. Aj keď je obhliadka jedným z prostriedkov dokazovania pri trestných činoch, svoju podstatu, ciele i zásady uplatňuje aj pri vykonávaní obhliadky miesta priestupku alebo iných objektov súvisiacich s priestupkom – napríklad pri obhliadke vecí.

Stretávame sa aj s otázkami, že ak je policajt zaradený na obvodnom oddelení a vykonáva obhliadku miesta priestupku, no nemá špeciálne znalosti a nemá ani materiálno-technické vybavenie na zaisťovanie kriminalistických stôp ako kriminalistický technik, ako by mal postupovať, ak by na mieste obhliadky priestupku vyhľadal napríklad daktyloskopickú stopu a mal by ju zaisťiť. V tomto príspevku sa tiež pokúšame prepojiť a hľadať spoločné znaky aj pre aplikáciu metódy kriminalistickej obhliadky na najvyššej úrovni, ako bola prezentovaná na spomínanej súťaži, ale aj na tej najnižšej úrovni policajnej štruktúry. Pretože obhliadka sa vykonáva aj pri priestupkoch, aj pri trestných činoch, viedlo nás to k zamysleniu a prepojeniu zásad a pravidiel pri objasňovaní a dokazovaní predovšetkým priestupku s komparáciou obhliadky pri trestnom čine.

Úlohou polície je objasňovať každé jedno porušenie zákona, a preto si myslíme, že aj na obhliadke miesta priestupku by sa mal zúčastňovať kriminalistický technik, ktorý by zaisťil všetky druhy stôp, ktoré by našiel na základe svojich zmyslov a za pomoci materiálno-technického vybavenia. Tiež je možné kriticky posúdiť ako nevhodnú realizáciu obhliadky „jednočlenným tímom, tak ako to býva v praxi. V praxi sa objasňovanie priestupkov vykoná policajtom, ktorý je zaradený na obvodnom oddelení a nemá k dispozícii spravidla žiadane materiálno-technické vybavenie, a tak nemá možnosť vyhľadať a zaisťiť všetky stopy. Ak nebudú zaistené všetky stopy, je menšia pravdepodobnosť, že dôjde k objasneniu priestupku, a subjekt, ktorý bol poškodený, sa vymožitelnosti práva nedočká. Práve tu sa ukazuje jeden z výrazných nedostatkov organizácie polície na území. Obvodné oddelenie ako najnižší článok nemá k dispozícii kvalifikovanú osobu na dôslednú obhliadku, zistenie a zaistenie čo aj najjednoduchších stôp, tak ako to bolo v minulosti vo vzťahu k úlohám a možnostiam pomocných kriminalistických technikov.“⁵

Možnosti využitia súťaže na zlepšenie súčasného stavu

Takáto motivácia viedla k obnoveniu spomínanej súťaže, ktorej prvý ročník sa konal v priestoroch Strednej odbornej školy Policajného zboru v Košiciach v septembri 2013. V roku 2014 sa súťaž uskutočnila v priestoroch účelového zariadenia STU v Gabčíkove.

Do súťaže sa zapojilo 10 trojčlenných tímov (8 tímov reprezentovalo jednotlivé krajské riaditeľstvá PZ, po jednom tíme Vojenská polícia a zástupcovia Krajského riaditeľstva Polície Českej republiky Brno). Samotná súťaž prebiehala počas dvoch súťažných dní. V prvý deň súťaže po oboznámení sa s modelovou situáciou prípadu mali súťažiaci tímy k dispozícii 4 hodiny na vykonanie obhliadky simulovaného miesta činu a ďalšie 4 hodiny na spracovanie

4 METEŇKO, J. 2012. *Kriminalistická taktika*, s. 114.

⁵ LACA, M., METEŇKO, J. 2014. *Obhliadka miesta priestupku*.

dokumentácie. Modelová situácia bola na rozdiel od 1. ročníka súťaže „Miesto činu“ rovnaká pre všetky tímy. Zhodné boli aj simulované miesta činu vrátane vytvorených kriminalistických stôp, ktoré mali súťažné tímy vyhľadať, zadokumentovať a zaistiť. V záverečný deň súťaže jednotlivé tímy prezentovali v presne vymedzenom čase (20 minút) výsledky svojej činnosti formou powerpointovej prezentácie. Súťažiaci mali preukázať znalosť všeobecne záväzných právnych predpisov a interných normatívnych aktov upravujúcich trestné konanie, vyhotoviť topografickú dokumentáciu (náčrt z miesta činu), správne vyhľadať, zaistiť, zadokumentovať a spracovať relevantné kriminalistické stopy, preukázať komunikačné a interpersonálne schopnosti.

Celý priebeh súťaže sledovala nestranná rozhodcovská komisia zložená zo zástupcov Úradu kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru, Akadémie Policajného zboru, Kriminalistického a expertízneho ústavu Policajného zboru, Strednej odbornej školy Policajného zboru Košice a odboru kriminálnej polície krajského riaditeľstva Policajného zboru. Za predsedu komisie bol menovaný plk. JUDr. Milan Janíček. Každá z častí súťaže bola hodnotená samostatne a o víťazovi rozhodlo najvyššie dosiahnuté skóre. Hodnotenú boli len prvé 3 tímy.

Víťazom odbornej policajnej súťaže zručnosti „Miesto činu 2014“ sa stal tím Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Trnave v zložení vedúci výjazdovej skupiny kpt. Ing. Peter Orság, kriminalistický technik kpt. Bc. Ladislav Líška a operatívny pracovník npor. Bc. Michal Gach. Na druhom mieste sa umiestnil tím krajského riaditeľstva Polície Juhomoravského kraja Brno. Vedúcim českého tímu bol (služobne najstarší) operatívny pracovník kpt. Ing. Ján Knybel. Ďalšími členmi boli vyšetrovateľ kpt. Bc. Dušan Hlaváč a kriminalistický technik ppor. František Šmákal. Tretie miesto získal tím okresného riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave v zastúpení: vedúci tímu kpt. Mgr. Ivan Laurič, kriminalistický technik npor. Peter Kužela a operatívny pracovník npor. Vojtech Dubovan.

V závere tohto príspevku by sme pozornosť čitateľov chceli upriamiť aj na pripravované tretie kolo súťaže „Miesto činu 2015“. Predpokladáme, že sa bude konať v rovnakých podmienkach v priestoroch hotela Granit na Zemplínskej šírave 10. – 11. septembra 2015. Týmto príspevkom chceme pozvať všetkých záujemcov a zainteresovaných na toto zaujímavé a prospešné podujatie s predpokladom konania v septembri 2015. Sme radi, že takáto súťaž a súčasne vzdelávacia a tréningová aktivita našla svoje miesto v kalendári výkonných policajtov a najmä členov výjazdových tímov. Pomáha nielen v objasnení základných pojmov obhliadky a práce na mieste činu, ale aj ich obsahu a hodnoteniu stavu a vývoja v tejto oblasti na Slovensku a už aj v blízkom zahraničí. V praxi sme sa stretli s pedagogickým, ale aj pragmatickým výkladom významu podujatia, založeným na doslovnej analýze príslušných právnych noriem, ale najmä na aplikácii principiálnych kriminalistických poznatkov. Prezentovaný názor vznikol vzájomným pôsobením už veľmi dávnej právnej úpravy a moderných prístupov a koncepcií práce na mieste činu. Preto práve jednotiace pomenovanie súťaže „Miesto činu“ má na Slovensku pre všetky varianty tejto poznávacej a overovacej aktivity veľký význam.

Literatúra

- KRAJNÍK, V. a kol. 2005. *Kriminalistika*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru. 2005. 360 s. ISBN 80-8054-356-9.
- KRAJNÍK, V., STRAUS, J. 2000. *Kriminalistická taktika*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru. 2000. 221 s. ISBN 80-8054-146-9.
- LACA, M., METEŇKO, J., 2014. Obhliadka miesta priestupku. In *Policajná teória a prax* 1/2014. Bratislava: Akadémia Policajného zboru. ISSN 1335-1370. s. 90 – 96.

METEŇKO, J. 2012. *Kriminalistická taktika*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru. 2012. 267 s. ISBN 978-80-8054-553-6.

METEŇKO, J., BAČÍKOVÁ, I., SAMEK, M. *Kriminalistická taktika*, Brno: Václav Klemm – vydavatelství a nakladatelství. 2013. 1. vydanie, 307 s., ISBN 978-80-87713-08-2.

*prof. JUDr. Jozef Meteňko, PhD.
vedúci Katedry kriminalistiky a forenzných vied,
Akadémia Policajného zboru v Bratislave,
Sklabinská 1, 835 17 Bratislava,
Slovenská republika,
e-mail: jozef.metenko@minv.sk*

*mjr. JUDr. Daniel Čechvala,
zástupca riaditeľa odboru pátrania
a kriminalisticko-technických činností
Prezídia Policajného zboru v Bratislave,
Slovenská republika
e-mail: daniel.cechvala@minv.sk*